

ESPAIS Centre d'Art Contemporani - Fundació ESPAIS: ELS ARXIUS

El mes de març del 1987 s'obria ESPAIS Centre d'Art Contemporani, un nou espai privat de 300 metres quadrats ubicat al carrer Bisbe Lorenzana, núm. 31-33, de Girona, el qual, amb la primera exposició presentada "Moda/Antimoda", indicava el que seria un llarg recorregut transversal entre diferents disciplines artístiques. Com deien els seus responsables a l'inici d'aquesta aventura, "ESPAIS no vol compartir clivis i amb les diferents sales pretén dinamitzar la comunicació amb el públic, elaborar un treball útil, lligar el tràfic de les idees, entre les obres i les persones (...) Tenim la responsabilitat de pensar, d'ajudar a l'artista per construir estructures d'exposició adients al seu pensament -apropar el públic a l'obra". Com es pot apreciar, la voluntat d'esdevenir un punt de confruència entre les arts i el públic va ser una constant durant les dues dècades de funcionament i va deixar una forta empremta cultural a la ciutat.

L'any 1997, es va convertir en la Fundació Privada ESPAIS fins al seu tancament l'any 2008. L'any 2001, va canviar d'ubicació i va traslladar l'espai expositiu i tots els serveis al carrer del Pou Rodó, núm. 7-9. Després d'una curta reobertura amb la gestió de Bonart i Ricard Planas, la Fundació va tancar definitivament l'abril del 2010, pocs mesos abans del trasllat de seu fundador i president, el Sr. Jordi Vidal i Boris.

Paradoxalment, transcorreguts uns anys, el Bòlit, Centre d'Art Contemporani de Girona es va instal·lar en el mateix espai del carrer del Pou Rodó, núm. 7-9. Un record d'aquest enclavament el podem veure encara a la façana de l'edifici, en la qual es conserva el rètol original.

Des d'un primer moment, els responsables d'ESPAIS van tenir molt present que la seva tasca havia de ser una eina d'informació i documentació per a tots aquells interessats en esdeveniments artístics a la ciutat de Girona. En aquest sentit, la producció d'exposicions va generar una documentació excepcional sobre els artistes, i el mateix va succeir en l'organització d'activitats d'altres àrees culturals, per la qual cosa avui podem reconstruir amb tota mena de detalls el que va ser el seu llarg recorregut de més de dues dècades. Així mateix, podem recuperar-ne la trajectòria exemplar, gràcies a la voluntat perseverant dels seus responsables de considerar la documentació com una eina de present, pensada per construir el futur. Avui, bona part del que va ser la biblioteca i el centre de documentació és consultable tant al Museu d'Història de Girona com a la seu del Bòlit.

ARTISTES, EXPOSICIONS I FONS D'ART

Des dels inicis, ESPAIS va ser un centre de difusió artística; en un primer moment, va estar més dedicat a formar part del mercat artístic, però, posteriorment, va anar desenvolupant funcions clares de centre d'art públic. Tot i que sempre va posar el focus d'atenció en els artistes gironins, el cert és que mai no va deixar d'ampliar les seves programacions expositives, tant pel que feia a exposicions individuals com col·lectives, amb artistes catalans i de la resta de l'Estat espanyol, i amb algunes propostes de caire internacional. En la seva programació, podem trobar nombroses mostres dedicades a fer un seguiment dels artistes més propers, com ara: Torres Monsó, Gabriel, Montserrat Costa, M. A. Feliu, Anna Manel·la, Enric Anesa, Jaume Faixó, Quim Corominas, Lluís Vilà, Pep Camps, Àlex Nogué, Pep Admetlla, Carme Sanglas, Antoni Selvaggi, Joaquim Serrano Bou, Narcís Coderch, Mim Juncà, Pere Vicens, Pere Noguera, Jordi Mitjà, etc.

També hi hagué, però, una voluntat d'oferir un programa expositiu que apropés, a Girona, alguns dels noms de reconegut prestigi i amb llargues trajectòries artístiques, com per exemple: Antoni Saura, Antoni Clavé, Joan-Josep Tharrats, Moisés Villalila, Arranz-Bravo, Bartolozzi, Albert Ràfols-Casamada, Joan Hernández Pijuan, Alfons Borrell, Joan-Pere Viladecans, Xavier Corberó, Joaquim Chancho, Marcel Martí, Antoni Llana, Francesc Abad, Zush, i, fins i tot, una destacada mostra dedicada a l'obra gràfica de Joan Miró l'any 1992.

Al mateix temps, varen demostrar un interès rellevant per donar a conèixer el treball de joves artistes catalans, tot observant de prop un fenomen molt particular de l'art català dels anys vuitanta i noranta: la importància de l'escultura. Ja hem citat Gabriel, però molts d'altres noms varen tenir un paper rellevant en les programacions d'ESPAIS: Susana Solano, Isabel Banal, Jordi Canudas, Ramon Parramon, Riera i Aragó, Domènec, Ramon Guillen Balmes, Pedro Saralegui, Tom Carr, Toni Giró, Jordi Cuyàs, Lluís Hortalà, Salvador Juanpere, Manel Llauradó, Margaridà Andreu, Mais, Natividad Navalon, Pep Dardanyà, etc. I, sense deixar de banda el que passava a la resta de l'Estat, varen presentar noms de referència com ara el basc Néstor Basterretxea, i els valencians Carmen Calvo i Ricardo Cotanda. Però no només es va mostrar un interès per l'escultura; la pintura també va tenir una presència continuada en les programacions, amb pintors com Sílvia Gubern, Nièbla, Vicenç Viaplana, Aureli Ruiz, Francesca Llopis, Begoña Egurbide, Isabel Esteve, Assumpció Mateu, Florentino Diaz, Néstor Sanmiguel, Miquel Àngel Campano, María Gómez, Jordi Martorell, Lidia Porcar, Marina Núñez, Jaume Barrera, Enric Mauri, Elena del Rivero, etc.

Una característica d'ESPAIS –en especial, en els inicis– varen ser les exposicions col·lectives a partir de temàtiques molt diverses, com la ja esmentada "Moda/Antimoda", la qual confrontava

artistes i dissenyadors, o "Paisatge Urbà" (1987) –precisament, una de les pintures de Vicenç Viaplana mostrada en aquesta darrera exposició temàtica és una de les que avui presentem al MHÇ–, o bé fent dialogar dos artistes com fou el cas, aquell mateix any, de "Volums", en què escultures de Torres Monsó conviuen amb les de Gabriel, tots dos acompanyats pel discurs del crític d'art Manel Clot, una de les veus més significatives del debat escultòric del moment.

L'exposició actual vol deixar constància de la seva important tasca i, també, de com ESPAIS va esdevenir un "centre polivalent interdisciplinari" –tal com l'anomena Glòria Bosch, una de les persones que va ser al davant del centre en el inici–, i, en conseqüència, una selecció de les nombroses activitats realitzades en els camps de la *performance*, l'art sonor i la poesia es recullen en el material audiovisual original que s'ha pogut conservar i digitalitzar per a aquesta ocasió.

Tal com es pot comprovar, l'exposició mostra una reduïda selecció del fons de 965 obres que pertanyen actualment a l'Ajuntament de Girona. L'any 2017, es va tancar l'adquisició del llegat, després d'uns anys d'haver-lo custodiat, des que la Fundació ESPAIS va deixar de funcionar l'any 2010. Avui, els arxius, els fons documental, els catàlegs, els llibres, les revistes i aquesta significativa col·lecció d'obres d'art formen part del fons patrimonial d'art de l'Ajuntament de Girona.

A partir de l'exposició que ara es presenta al Museu d'Història de Girona i de la feina realitzada per documentalr, ordenar i conservar aquest llegat, aquest fons patrimonial es posarà a l'abast públic. Al mateix temps, aquest fons patrimonial obre un camí de grans possibilitats per tal de donar a conèixer tant la importància que va tenir la Fundació ESPAIS en la difusió de l'art contemporani com un llegat artístic i intel·lectual que, de ben segur, serà de gran rellevància per a futurs historiadors i crítics d'art.

A la sala d'exposicions temporals del Museu d'Història de Girona, es mostra una selecció d'obres del fons d'art i, a més a més, el visitant trobarà distribuïdes per les sales del fons diferents obres provinents d'aquest fons que estableixen diàleg amb les característiques espacials del museu i amb el seu discurs museològic.

Donada la dedicació continuada que ESPAIS va mostrar envers la *performance* i les arts en viu, la dansa, la poesia experimental, l'art sonor, etc., en el context d'aquesta exposició, s'exhibeix una selecció del seu arxiu audiovisual, en el qual queda palesa la rellevància que creadors com Charles H. Mor, Esther Xargay, Joan Casellas, Lluís Alabern, Borja Zabala, José Manuel Berenguer, Clara Garí, i tants d'altres varen tenir en la "mirada transversal" creativa que tant varen defensar els seus impulsors.

PAPERS D'ART, la revista

El mes de març del 1987 –l'any d'inici de funcionament d'ESPAIS–, es va editar el primer número de la revista *Papers d'Art*, coordinat per Glòria Bosch i Carme Ortiz. Els primers 26 números es publicaven com a suplement gratuït del diari *El Punt* i, a partir del 1989, la revista es va convertir en una publicació independent i de pagament amb subscriptors. La periodicitat va anar variant i cada cop fou més espaciada fins al 2008, any en el qual es va publicar el que seria el darrer número: el núm. 93. En la primera etapa, la revista servia com a difusió de les activitats del centre mateix, però, molt aviat, va esdevenir una publicació de teoria i crítica d'art que a més de seguir difonent les seves activitats, oferia informació crítica d'exposicions a escala nacional i internacional, monogràfics sobre temes d'interès del moment, entrevistes a artistes, etc. Des d'un principi, la intenció de la publicació va ser tan transversal i oberta que el llistat de col·laboradors és tan llarg que s'agropa al miler i els 93 exemplars publicats composen un panorama extraordinari del que van ser dues dècades d'art contemporani. De fet, la informació ingent que reuníex ha fet que investigadors universitaris s'interessessin per la publicació; a més, tot coincidint amb aquesta exposició, l'Ajuntament de Girona ha digitalitzat tots els números per difondre'ls entre un públic molt més ample.

Premi ESPAIS a la Crítica d'Art

Premi ESPAIS a la Crítica d'Art, 1998.

El mes de gener del 1988, es va convocar la primera edició del Premi Espais a la Crítica d'Art amb la intenció de ser un reconeixement públic a la feina desenvolupada per crítics i historiadors de l'art, museòlegs, etc. Es a dir, aquells professionals que –a més dels artistes– mereixien destacar per ser actors fonamentals en el sector de les arts visuals. Al llarg de la dècada dels vuitanta, nombroses iniciatives a través de biennals i convocatories de premis varen contribuir a donar a conèixer la tasca dels artistes, en especial, dels artistes emergents. Els responsables d'ESPAIS varen creure que era necessari reconèixer la feina dels teòrics perquè, sovint, sumaven peu específic a la feina dels artistes amb les seves aportacions històriques i crítiques i amb les seves propostes expositives.

No obstant això, la convocatòria d'aquests premis reunia, a més, les aportacions d'ambdós protagonistes: els teòrics de l'art i els artistes, donat que el guardó que se'ls oferia era una escultura resultant d'un encàrrec a un artista proper a les activitats d'ESPAIS. Així, el primer premi va ser una escultura realitzada per Gabriel, al qual s'hi anaren sumant noms com Francesc Torres Monsó, Moisés Villèlia, Marcel Martí, Àlex Nogué, Francesc Abad, Toni Giró, etc., fins arribar a dinou guardons, que es mostren tots a l'exposició.

Carme Ortiz, Magdala Perpinyà i Jordi Font van ser els responsables més estables en les tasques d'edició de les dues etapes de la publicació, tot i que molts dels col·laboradors interns d'ESPAIS, també hi jugaren un paper important, com, per exemple, Glòria Bosch en els primers números apareguts, Anna Capella, Assumpta Bassas, Pilar Sanz, M. Rosa Fraxanet, etc. També des dels primers números s'intueixen els noms de les persones que esdevindríen col·laboradores fidels, com ara Charles H. Mor, Esther Xargay, Manel Clot, Pilar Parcerias, Jaume Fàbrega, Teresa Grandas, Joan Casellas, Marta Feli, Susanna Portell, Fernando Castro Florez, Juan Antonio Álvarez Reyes, i tants d'altres.

Durant la segona etapa de la revista, les portades reproduïen l'obra original d'un artista pensada especialment pel seu format i els seus continguts, i ESPAIS en feia un tiratge en serigrafia de 75 exemplars, com una opció més de difusió, tant per a la revista com per als artistes col·laboradors i el públic interessat. En aquesta exposició, també es mostra una selecció d'aquestes serigrafies.

Premi ESPAIS a la Crítica d'Art, 1998.

El llistat de jurats participants i d'autors premiatx és extraordinari, tant per la quantitat com pel importància que varen assolir els premis no només a Catalunya, perquè també es varen premiar autors de la resta de l'Estat, com ara Simón Marchán Fiz, Tomás Llorens i Juan Antonio Ramírez i, fins i tot, autors internacionals com ara Gillo Dorfles, Pierre Restany i Robert S. Lubar, pel seu reconegut prestigi. La festa d'entrega d'aquests premis es va convertir, cada any, en un gran esdeveniment cultural per a la ciutat.